

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

**Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala doctorală de Științe Socio-Umane**

TEZĂ DE DOCTORAT

**ANALIZA IMPACTULUI POLITICILOR
EDUCAȚIONALE ASUPRA NIVELULUI DE
DEZVOLTARE ECONOMICĂ**

REZUMAT

**Doctorand,
Cazan (Zafiu) Doinița**

**Conducător Științific,
Prof. Univ. Dr. Daniela Ancuța ȘARPE**

**Seria E 1: Economie, Nr. 3
GALAȚI**

2014

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

**Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala doctorală de Științe Socio-Umane**

TEZĂ DE DOCTORAT

**ANALIZA IMPACTULUI POLITICILOR
EDUCAȚIONALE ASUPRA NIVELULUI DE
DEZVOLTARE ECONOMICĂ**

REZUMAT

Doctorand,

Cazan (Zafiu) Doinița

**Conducător Științific,
Prof. Univ. Dr. Daniela Ancuța ȘARPE**

Referenți științifici:
Prof. Univ. Dr. Gabriela Prelipcean
Prof. Univ. Dr. Gheorghe Hurduzeu
Prof. Univ. Dr. Mihaela Neculiță

Seria E 1: Economie, Nr. 3

GALAȚI

2014

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul ȘTIINȚE INGINEREȘTI

Seria I 1: **Biotehnologii**

Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**

Seria I 3: **Inginerie electrică**

Seria I 4: **Inginerie industrială**

Seria I 5: **Ingineria materialelor**

Seria I 6: **Inginerie mecanică**

Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**

Seria I 8. **Ingineria sistemelor**

Domeniul ȘTIINȚE ECONOMICE

Seria E 1: **Economie**

Seria E 2: **Management**

Domeniul ȘTIINȚE UMANISTE

Seria U 1: **Filologie - Engleză**

Seria U 2: **Filologie - Română**

Seria U 3: **Istorie**

ROMÂNIA
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

DECIZIA

nr. 1949 / 1.10 2014

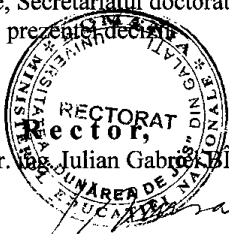
În conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/05.01.2011, ale Codului studiilor universitare de doctorat și ale Regulamentului instituțional privind organizarea și funcționarea studiilor universitare de doctorat în școlile doctorale din Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați;
în baza referatului conducătorului științific **Prof.univ.dr. Daniela-Ancuța ȘARPE**;
conform aprobării Consiliului școlii doctorale din data de **30.09.2014**;
în baza Ordinului Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 3288/20.02.2012 privitor la numirea rectorului;

Rectorul universității decide:

Art. 1. Se numește comisia pentru evaluarea și susținerea publică a tezei de doctorat de către doctorandul(a) **CAZAN I. DOINIȚA (ZAFIU)**, domeniul **Economie**, în următoarea componență :

1. Președinte	Conf.univ.dr. Edit LUKACS
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
2. Conducător de doctorat	Prof.univ.dr. Daniela-Ancuța ȘARPE
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
3. Referent oficial	Prof.univ.dr. Gabriela PRELIPCEAN
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
4. Referent oficial	Prof.univ.dr. Gheorghe HURDUZEU
Academia de Studii Economice din București
5. Referent oficial	Prof.univ.dr. Mihaela NECULIȚĂ
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Art. 2. Școala doctorală de Inginerie, Secretariatul doctorat, Compartimentul salarizare și Biroul financiar vor duce la îndeplinire prevederile prezentei decizii.

Prof. univ. dr. **BIRSAN**

Mulțumiri,

Lucrarea de față reprezintă informare, cercetare și, mai ales, multă muncă. Entuziasmul, dorința de a duce la bun sfârșit proiectul, asupra căruia m-am aplecat cu răbdare, seriozitate și perseverență, toate au fost însoțite de sprijinul valoros, acordat de persoanele care mi-au urmărit și îndrumat munca.

Doresc să îmi arăt recunoștința față de doamna profesor Daniela Ancuța Șarpe și să aduc mulțumiri pentru ajutorul acordat în conceperea și îmbunătățirea permanentă a lucrării mele de doctorat.

Doresc să mulțumesc proiectului POS DRU "Calitatea și continuitatea formării în cadrul ciclului de studii doctorale" – TOP ACADEMIC 107/1,5/S id 76822, pentru suportul acordat, timp de trei ani, în realizarea acestei cercetări.

Participarea mea ca membru în echipa din cadrul proiectelor de cercetare m-a determinat să înțeleg importanța lucrului în echipă; de aceea, sunt recunoscătoare directorilor acestor proiecte pentru șansa acordată.

Nu în ultimul rând, doresc să mulțumesc doamnei profesor Gabriela Prelipcean, domnului profesor Gheorghe Hurduzeu, doamnei conferențiar Edit Lukacs și doamnei profesor Mihaela Neculiță pentru îndrumările și sfaturile oferite.

Galați, 2014.

CUPRINS

Abrevieri.....	10
INTRODUCERE.....	12
INTRODUCTION.....	16
CAPITOLUL I Stadiul cercetării în domeniul educației și al rolului acesteia în procesul dezvoltării economice	20
1.1. Educația - componentă a capitalului uman-definirea conceptului și forme	20
1.2. Capitalul uman-factor al dezvoltării economice.....	24
1.2.1. Rolul economic al educației.....	29
1.2.2. Educația și formarea profesională. Impactul politicilor educaționale asupra creșterii economice.....	33
CAPITOLUL II Educația și integrarea pe piața muncii.....	43
2.1. Rolul educației în integrarea pe piața muncii.....	43
2.1.1. Funcțiile socio-economice ale școlii, efectele negative ale supraeducării și subeducării	49
2.1.2 Adaptarea formării profesionale la contextul socio-economic.....	52
2.2.Aspecte ale procesului de inserție pe piața muncii.....	54
2.2.1. Piața muncii – considerații generale.....	54
2.2.2. Inserția tinerilor pe piața muncii.....	59
2.2.3. Mobilitatea forței de muncă.....	62
CAPITOLUL III Modele de analiză a investiției în capitalul uman.....	67
3.1. Modelul Beker de analiză a acumulării capitalului uman.....	67
3.2. Modelul Beker de analiză a investiției posteducaționale	71
3.2.1. Pregătirea profesională generală	73
3.2.2. Pregătirea profesională specifică	74
3.3. Modelul tradițional de analiză a investiției în capitalul uman	78

3.4. Model de analiză a investiției în capitalul uman care ia în considerare restricțiile sociale și inechitățile în distribuirea veniturilor	82
3.5. Modelul Schultz-Denison de analiză a investiției în educație	85
3.6. Analiza comparativă a modelelor de investiție în capitalul uman; Situații concrete analizate la nivelul unor țări europene	87

CAPITOLUL IV Analiza sistemului de educație și învățare pe parcursul întregii vieți-realități și perspective.....	95
4.1. Acces și participare la educație și învățare pe parcursul întregii vieți	95
4.2. Calitate, eficacitate și eficiență în educație și formare profesională	106
4.2.1. Ratele de absolvire la nivelul diferitelor niveluri de școlarizare	108
4.2.2. Inserția absolvenților diferitelor niveluri de educație și formare profesională, pe piața muncii	109
4.3. Strategia integrată de dezvoltare a resurselor umane, din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți	111
4.4. Tendințe socio-economice și demografice cu impact asupra educației și învățării pe parcursul întregii vieți – cazul României	117
4.4.1. Scăderea natalității și tendința de îmbătrânire a populației României ...	118
4.4.2. Riscul de sărăcie și excluziune socială	120
4.4.3. Corelația educației și învățării pe parcursul întregii vieți cu piața muncii	124
4.5. Finanțarea educației.....	128

CAPITOLUL V Contribuții privind analiza dinamicii Indicelui de Dezvoltare Umană și a componentelor acestuia din perspectiva corelației dintre educație și dezvoltarea economică.....	136
5.1. Indicele dezvoltării umane-concept și componente principale.....	135
5.2. Identificarea modelelor de trend privind dinamica IDU, a indicelui speranței de viață, a indicelui nivelului educației și a indicelui nivelului ajustat – PIB (ppc), din România, în perioada 2006-2012.....	142
5.3. Analiza ponderilor ocupate de indicele speranței de viață, indicele	

nivelului educației și indicele venitului ajustat, în cadrul indicelui dezvoltării umane.....	162
5.4. Identificarea modelelor de trend privind evoluția cifrei de afaceri rezultate din inovare în România.....	168
CONCLUZII.....	180
BIBLIOGRAFIE.....	187
ANEXE	
Lista figurilor.....	190
Lista tabelelor.....	192
Tabele	194
Lista lucrărilor publicate și susținute	199

Introducere

Lucrarea de față își propune identificarea modului în care educația contribuie la creșterea economică și este fundamentată pe baza studierii demersurilor științifice ale unor autori consacrați, care au abordat în studii de referință contribuția educației la dezvoltarea economică, în diferite ipostaze de evoluție ale conceptului, precum și în contexte diferite. Pe plan mondial, există o foarte bogată literatură, precum și numeroase puncte de vedere în abordarea temei. Studiile vizează atât cererea de educație în scopuri economice, cât și corelația dintre educarea și pregătirea profesională a forței de muncă și creșterea economică.

Educația reprezintă un domeniu de maximă importanță pentru societate. Efectele pozitive ale educației, atât pentru individ, cât și pentru societate, au fost reliefate de numeroase studii și analize teoretice și empirice, care au încercat să pună în evidență importanța relației dintre educație și dezvoltarea economică.

Lucrarea este structurată pe cinci capitole, care urmează o ordine logică de abordare, începând cu aspecte de ordin teoretic, ce încadrează tema în aria de cercetare și continuând cu cele de ordin empiric, ce verifică aplicabilitatea modelelor în cadrul contextului economico-social.

Capitolul I, intitulat *Stadiul cercetării în domeniul educației și al rolului acesteia în procesul dezvoltării economice*, are scopul de a asigura baza teoretică a lucrării. Sunt analizate educația ca o componentă a capitalului uman, precum și capitalul uman ca factor al dezvoltării economice.

Cercetările microeconomice și macroeconomice au pus în evidență relațiile dintre educație și productivitate și, prin acestea, impactul educației asupra veniturilor și dezvoltării economice. Politica în domeniul educației este orientată spre:

- dezvoltarea unui sistem coerent și performant de învățământ;
- monitorizarea calității procesului educațional;
- monitorizarea eficienței și implementarea unor programe guvernamentale ca factor de sprijin asupra procesului educațional.

Cercetările la nivel macroeconomic, referitoare la acumularea de capital uman prin educație conduc la îmbunătățirea productivității muncii, creșterea randamentului capitalului, înlesnirea inovațiilor tehnologice, determinând o creștere economică sustenabilă și susținând reducerea sărăciei.

Studiile realizate la nivel microeconomic au condus la ideea că educația sporește posibilitatea individului de a fi mai ușor angajat pe piața muncii, crescând și capacitatea de câștig a acestuia. Astfel, capitalul uman este privit ca o componentă importantă a educației, ce contribuie în mod direct la creșterea productivității muncii și, implicit, a câștigurilor, fiind un factor important în creșterea economică.

Conceptul de capital uman a devenit un termen frecvent folosit în cercetarea economică. Termenul *capital uman* a fost utilizat de către G. Becker, J. Mincer sau T. Schultz. Numeroasele studii ale acestor cercetători demonstrează corelația existentă între creșterea bunăstării și investiția în capitalul uman.

Principalele componente ale capitalului uman sunt:

- educația și formarea profesională continuă (formală, nonformală și informală), ce poate fi apreciată drept componentă fundamentală, fiind studiată de economiști și sociologi;
- starea de sănătate, respectiv investiția pentru ocrotirea sănătății și asistența socială a resurselor umane;
- dimensiunea și distribuția veniturilor, precum și modelul de consum cu impact atât asupra cererii de educație și formare profesională, cât și asupra calității ofertei de muncă și/ sau cererii de servicii de sănătate și, nu în ultimul rând, a celei de asistență socială;
- migrația/mobilitatea (internă și externă) a populației și a forței de muncă, în legătură nemijlocită cu libera circulație a acestora, cu costurile și beneficiile investiției în capitalul uman.

Educația are un rol important în formarea capitalului uman precum și în determinarea șansei individului în plan economic. În zona afacerilor există multe situații în care persoane care, deși nu urmaseră decât liceul sau chiar mai puțin, au obținut succese mari și au strâns o avere uriașă. Totodată, există țări unde persoanele cu studii universitare angajate obțin venituri salariale scăzute. Excepționând aceste situații, educația unui individ este mai ridicată și de o mai bună calitate, cu cât cresc șansele din perspectiva succesului economic.

Prin educație cresc, de regulă, câștigurile anticipate ale unei persoane pe durata vieții sale, educația fiind percepută ca un efect pe termen lung.

Rolul educației, ca stimulent al potențialului uman și ca factor important al dezvoltării economice, este incontestabil. Educația ocupă, în prezent, o poziție privilegiată în cadrul oricărei strategii menite să încurajeze dezvoltarea economică. Întrucât cunoștințele, spre deosebire de alți factori ai creșterii economice, generează randamente crescătoare, scopul principal al strategiilor de creștere și dezvoltare a devenit diseminarea cât mai rapidă și mai vastă a acestora.

Educația asigură individului accesul la cunoștințele fără de care adaptabilitatea și

compatibilitatea cu o economie dinamică și globalizată nu ar fi posibile. Investiția în capitalul uman, considerat unul dintre factorii cheie ai dezvoltării economice, este importantă în creșterea economică. Realitatea dovedește limitele strategiei lor de tip input-output privind capacitatea de a transforma educația în motorul dezvoltării economice.

Rolul educației asupra dezvoltării economice trebuie privit în corelație strânsă cu manifestarea acțiunilor individuale pe piața muncii sau în plan antreprenorial. Sistemul de reguli favorabil manifestării inițiativei antreprenoriale, pe fondul flexibilității pieței muncii, constituie adevărata sursă a dezvoltării. Rolul educației poate fi privit din dublă perspectivă: pe de o parte educația, în special cea economică, poate dota indivizii cu capacitatea necesară dezvoltării competențelor profesionale; pe de altă parte, trebuie să ofere indivizilor abilitățile necesare în conformitate cu exigențele pieței muncii. Astfel, educația depășește stadiul de bun în sine, devenind modalitatea prin care indivizii pot prospera și contribui la creșterea economică.

Realitatea demonstrează că acumularea de capital se asociază cu acumularea de cunoștințe, pe măsura dezvoltării personalității umane în noile condiții. Capacitatea de inovare și de difuzare a rezultatelor cunoașterii devine semnificativă pentru resursele de muncă ce se oferă pe piața muncii. Analiza fluxurilor de venituri proiectate a se obține în viitor pe seama investiției în capitalul uman, ilustrează diferențe existente între indivizi, privind realizarea acestor venituri și a altor elemente, cu relevanță în sporirea productivității și eficienței economice. Decizia de a investi în capitalul uman are în vedere cerințele sporite față de oferta și cererea de muncă. Ea se bazează pe o analiză de tip cost-beneficiu, în care costurile includ cheltuieli directe și cheltuieli indirecte, exprimate în termenii costurilor de oportunitate (venituri obținute dacă s-a pătruns pe piața muncii). Pe baza teoriei capitalului uman se explică procese legate de diferențierea salarială, migrație, căutarea unor locuri de muncă specifice nivelului de pregătire. Teoria capitalului uman are o însemnătate deosebită, deoarece demonstrează dinamismul pieții muncii, sub aspect calitativ și structural.

Decizia de a investi în capitalul uman are un impact semnificativ asupra nivelului general de dezvoltare economico-social. Datorită implicațiilor sale la nivel macroeconomic, rezultă următoarele:

- cuantificarea contribuției capitalului uman la bunăstarea socială se realizează prin calcularea indicatorului PNB/locuitor, pe diferite țări sau grupe de țări;
- rata socială de recuperare a investiției în capitalul uman se realizează pe baza analizei de tip cost-beneficiu;
- corelarea investiției în capitalul uman cu nivelul de dezvoltare economico-social se analizează pe baza unor modele econometrice; se calculează indicatori precum indicele dezvoltării educaționale, produsul marginal al capitalului uman sau relația dintre educație și productivitate;

- interacțiunea dintre investiția în capitalul uman și indicele dezvoltării umane presupune o metodologie specifică, în care una dintre variabilele semnificative o reprezintă nivelul de instruire.

Un interes deosebit pentru investițiile efectuate în capitalul uman este arătat și de preocuparea majoră și continuă a OECD de a sprijini dezvoltarea economică, prin implementarea unor programe de dezvoltare a capitalului educațional.

Conform OECD(1998 : 92-95¹), se au în vedere următoarele opțiuni majore:

- luarea unor decizii potrivite în realizarea unor investiții benefice pentru societate și membrii săi;
- repartizarea optimă a cheltuielilor între bugetul public, gospodării și companii, toți fiind beneficiari ai investiției;
 - repartizarea optimă a resurselor rare, ca urmare inegalității distribuirii beneficiilor;
 - asigurarea egalității în ceea ce privește distribuția beneficiilor în investițiile realizate asupra capitalului uman;
- realizarea procedurilor de monitorizare, măsurare, evaluare și asumare a responsabilităților pentru rezultatele investiției realizate pe termen scurt, mediu și lung.

Politicile educaționale constituie direcții esențiale de dezvoltare a sistemului educațional și conțin legi și normative aplicate prin metodologii. Acestea sunt verificate și monitorizate, iar în final, sunt evaluate prin studii de impact. Aceste politici educaționale reprezintă strategii coerente, rezultate în urma unor studii de analiză, sinteză, diagnoză și prognoză aparținând mediului educațional de la fiecare nivel.

În ultimele decenii, țările europene au pus în aplicare reforme ale sistemelor educaționale la nivel național, ca răspuns la provocările și exigențele vieții socio-economice, menținând echilibrul între principiile de calitate, diversitate, echitate, eficiență, precum și între nivelurile de competențe ale administrației centrale și a celei locale și autonomia instituțiilor de învățământ.

Pentru ca impactul politicilor educaționale să fie maxim, s-a stabilit ca unele strategii să fie implementate în anumite zone și în câteva unități școlare, fiind astfel selecționate județe și școli pilot.

Pentru asigurarea coerenței politicilor din domeniul educațional cu cele desfășurate de guvern, în România, acestea au fost corelate și cuprinse în Programul Național de Reformă și Cadrul Strategic Național de Referință, pentru perioada 2007-2013. Sistemul de educație se află în continuă transformare și îmbunătățire pe diversele domenii și niveluri, în corelație cu schimbările la nivel economic, social, politic și cultural din societate.

Capitolul al II-lea, Educația și integrarea pe piața muncii, prezintă rolul educației în integrarea pe piața muncii, analizând indicatorii ce evidențiază rezultatele educației și formării profesionale pe piața muncii; ponderea populației active evidențiază o creștere a ponderii

¹O.E.C.D 1998, p 92-95

persoanelor active din mediul rural cu studii profesionale, datorită dezvoltării rețelei S.A.M. în mediul rural; rata de ocupare a populației după nivelul de educație măsoară gradul de ocupare a populației aptă de muncă și capacitatea pieței muncii de a absorbi forța de muncă. Se observă că în 2010 acest indicator a atins valoarea de 58,8%; rata de ocupare a populației în vârstă de 15-24 ani, după nivelul de educație măsoară gradul de ocupare și capacitatea pieței muncii de a absorbi forța de muncă pe niveluri educaționale. Pentru absolvenții de învățământ superior, valoarea de 44,8 % înregistrată în 2010 este cea mai scăzută valoare din întreaga perioadă de referință; rata șomajului la tinerii în vârstă de 15-24 ani, după nivelul de educație, măsoară nivelul șomajului în rândul tinerilor. Se observă că în anul 2010 s-a înregistrat cea mai ridicată rată a șomajului pentru absolvenții de învățământ profesional din mediul urban, aceasta fiind de 32,6 %.

O atenție deosebită a fost acordată consolidării capacității educației și formării profesionale inițiale de a contribui la furnizarea competențelor necesare viitorilor absolvenți pentru ocuparea unui loc de muncă. Importanța activității de formare și perfecționare a tuturor angajaților oricărei organizații este determinată de caracteristica dominantă a perioadei actuale. Situația din prezent arată că în România restructurarea sistemului de formare profesională continuă reprezintă una dintre direcțiile de acțiune pentru asigurarea necesarului de forță de muncă calificată, prin elaborarea politicilor de învățare pe tot parcursul vieții, în corelație cu evoluția pieței muncii. Formarea profesională este activitatea desfășurată în scopul însușirii de cunoștințe teoretice și deprinderi practice, în măsură să asigure sarcinile ce revin angajaților, în procesul muncii, a unei profesii sau meserii. Perfecționarea profesională este o activitate cu caracter precumpănitor informativ, desfășurată în instituții de învățământ sau în organizații, în vederea lărgirii și actualizării cunoștințelor, dezvoltării aptitudinilor, având ca scop creșterea nivelului calitativ al activității profesionale.

Creșterea relevanței educației și formării profesionale inițiale pentru nevoile pieței muncii rămâne un obiectiv major, urmărit în elaborarea politicilor educaționale și în activitățile desfășurate de furnizorii de instruire. Nivelul șomajului în rândul tinerilor ridică problema relevanței educației pe piața muncii. S-au adoptat o serie de măsuri vizând adaptarea ofertei de educație și formare profesională la nevoile pieței muncii:

- îmbunătățirea planificării strategice a ofertelor din învățământ;
- furnizarea serviciilor de orientare profesională în carieră;
- furnizarea competențelor cheie.

Printre factorii care limitează gradul de corelare a educației și formării profesionale cu piața muncii se numără:

- insuficienta implicare a partenerilor relevanți în planificarea activităților educaționale;
- dezvoltarea și valorizarea insuficientă a parteneriatului în educație și formare;
- instruirea specifică insuficientă, furnizată partenerilor implicați în planificarea în educație și formare profesională.

În România a fost adoptată Strategia Europeană de Ocupare, revizuită, existând o concordanță între politica din domeniul pieței muncii și obiectivele acestei strategii.

În prezent, se arată că, în România s-au realizat progrese privind restructurarea sistemului de învățământ. Având ca direcție de acțiune asigurarea necesarului de forță de muncă calificată, au fost elaborate politici educaționale în corelare cu evoluția pieței muncii, prin consultarea mediului de afaceri, a partenerilor sociali și a celorlalte instituții implicate în sistem.

Prin Hotărârea de Guvern nr. 875/2005 a fost aprobată strategia pe termen scurt și mediu pentru formarea profesională continuă, prin care se urmărește realizarea unui sistem restructurat de formare profesională continuă, flexibil și transparent, cu un anumit nivel de finanțare și implicare din partea angajatorilor, care asigură creșterea nivelului de adaptare și mobilitate pe piața forței de muncă și care să corespundă nevoilor partenerilor sociali existenți ținând cont de restructurarea economică și condițiile aflate pe piața europeană. Tranziția către o economie și o societate bazată pe cunoaștere impune ca o necesitate obiectivă învățarea pe tot parcursul vieții.

În acest sens, orientarea către o societate bazată pe cunoaștere înseamnă realizarea unor investiții în resursele umane, în scopul încurajării angajaților pentru a dobândi noi calificări și competențe, dar și să accepte mobilitatea ocupațională. Oferta de formare profesională trebuie să promoveze calitatea și să asigure relevanța acesteia conform abilităților, cunoștințelor și nevoilor individului. Prin acumularea de cunoștințe și abilități se îmbunătățește poziția de pe piața muncii și se asigură creșterea productivității. Atât individul, cât și societatea obțin beneficii dacă investesc în formare.

Formarea profesională continuă este relevantă în susținerea transformării forței de muncă, socotită instrument principal în adaptarea noilor cerințe, facilitând mobilitatea între diferite sectoare de activitate.

Sistemul de formare profesională continuă se dezvoltă prin realizarea unor parteneriate, cu contribuția factorilor ce pot afecta evoluția sistemului de învățământ. Implicarea partenerilor sociali este necesară în fixarea necesarului competențelor de pe piața muncii, astfel încât economia să beneficieze de resurse umane calificate corespunzător. Asigurarea cadrului necesar mobilizării resurselor, în scopul formării profesionale continue, se realizează prin adaptarea politicilor educaționale din sistemul de învățământ. Prin realizarea dialogului social dintre toți actorii implicați la dezvoltarea unui sistem de învățământ flexibil, continuu și transparent se asigură șanse egale tuturor în găsirea unui loc de muncă.

În acest sens, se continuă adaptarea actualului cadru legislativ, pentru a se asigura:

- a) maximizarea investițiilor publice și private pentru formarea profesională continuă;
- b) sporirea rolului și responsabilităților partenerilor sociali în formare profesională continuă;
- c) realizarea ofertei educaționale accesibile atât persoanei, cât și companiei prin stimularea furnizorilor de formare profesională;

- d) menținerea unui climat favorabil participării la formarea profesională continuă și folosirea rezultatelor acesteia, indiferent de modalitatea de obținere (formal, nonformal sau informal).

În corelație cu rolul determinant al muncii în dezvoltarea economico-socială și cu exigențele generale ale teoriei pieței și prețului, s-a format și funcționează piața muncii.

Piața muncii reprezintă ansamblul actelor de vânzare - cumpărare a forței de muncă, al relațiilor specifice acestora, ce au loc într-un spațiu economic; ea relevă întâlnirea dintre cererea de muncă (care provine de la populație) cu oferta de muncă (care provine de la firme), stabilirea pe această bază a condițiilor pentru angajarea salariaților, negocierea și fixarea salariilor în funcție de performanțele lucrătorilor, realizarea mobilității salariilor și forței de muncă pe locuri de muncă, firme, zone, etc².

Conținutul pieței muncii a constituit obiectul diferitelor teorii opționale, unele fiind favorabile muncii, altele fiind favorabile celorlalți factori de producție.

Piața muncii reprezintă locul abstract în care se întâlnește cererea de muncă cu oferta de muncă. Piața muncii nu poate fi considerată o piață obișnuită, deoarece lucrătorii nu sunt identici și pot decide unde și în ce condiții să muncească.

Firmele oferă locuri de muncă și cer în schimb forță de muncă, în timp ce populația activă oferă forța de muncă și cere, la rândul ei, locuri de muncă. Astfel:

- ✓ oferta de muncă este reprezentată de populația activă;
- ✓ cererea de muncă provine de la întreprinderi și administrații.

Oferta de muncă poate fi studiată³ atât la nivel individual, cât și la nivel total (oferta agregată de muncă). Aceasta exprimă numărul de ore de muncă efectuate de un individ în funcție de salariul primit. Oferta agregată de muncă este formată din populația activă (PA), care la rândul ei se compune din populația ocupată (PO) și populația neocupată (PN)

$$PA = PO + PN$$

Populația activă depinde de doi parametri:

- populația în vârstă de muncă (>16 ani)
- rata de activitate globală (RA), care arată probabilitatea ca o anumită persoană, de o anumită vârstă, să facă parte din forța de muncă.

$$PA = (RA \times PAT) \times 100$$

unde:

PAT – reprezintă populația aptă totală.

Populația aptă de muncă depinde de următorii factori:

- factori demografici:
 - creșterea naturală, dacă este pozitivă, antrenează o creștere a populației active (număr nașteri > număr decese);
 - soldul migrației, dacă este pozitiv, determină o creștere a populației active

² Mihaela Duțu, Silviu Niculcea, Macroeconomie, Ed. Independența Economică, Pitești, 2008, p. 79.

³ Monica Dudian (coordonator), Economie, Ediția a II-a, Editura CH. Beck, București, 2008, p.173-182

(numărul populației care intră în țară > număr populație care iese din țară).

- vârsta la care se intră pe piața muncii și la care se iese de pe piața muncii - dacă vârsta de intrare de piața muncii este ridicată (ani de studiu), populația activă va cunoaște un declin.

Rata de activitate globală depinde de următorii factori:

- conjunctura economică - dacă se îmbunătățește, șomerii descurajați își vor găsi un loc de muncă și se vor număra printre persoanele active, iar rata de activitate va crește; dacă se înrăutățește, persoanele aflate în șomaj vor renunța să mai caute un loc de muncă, crescând numărul persoanelor inactive;
- factori de natură sociologică – dorința persoanelor de sex feminin, de a accede la un statut social, conduce la creșterea ratei de activitate a acestora.

Cererea de muncă reprezintă nevoia de muncă salarială care se formează în economie într-o anumită perioadă de timp și poate fi analizată atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Pe termen scurt, investițiile realizate nu se modifică, iar stocul de capital rămâne constant. Pe termen lung, firma are de ales între doi factori de producție, L și K, ce să-i permită maximizarea producției, în condițiile unui cost de producție datorat. Cererea de muncă depinde de costul muncii și de posibilitățile de substituție sau de complementaritate între capital și muncă. Se pot distinge două categorii de muncă:

- muncă calificată și capital – factori de producție complementari;
- muncă necalificată și capital – factori de producție substituibili.

Costul total de producție este :

$$CT = P_k \times K + w \times L$$

unde:

w – salariul real

L – număr lucrători

K – capital

P_k - prețul capitalului

Cererea și oferta de muncă sunt, prin conținut și formă de manifestare, categorii economice și mărimi economice dinamice, așa cum sunt și valorile de așteptare ale indivizilor și societăților. Ele se modifică de la o generație la alta, sub incidența progresului cultural și instituțional dobândit de fiecare sistem, precum și ca urmare a rangului de prioritate pe care aceasta este în măsură să îl atribuie nevoii de educație, în cadrul ierarhiei nevoilor sociale.

Integrarea în muncă a tinerilor reprezintă o problemă socio-economică deosebit de importantă, care necesită atât o evaluare în amonte, cât și în aval, în raport cu momentul de debut al acestora în ocuparea primei slujbe. În cadrul tuturor macropoliticilor sociale de gestiune a forței de muncă, aspectele legate de instruirea și inserția profesională a tinerilor ocupă un loc central în analiza, diagnoza și prognoza dinamicilor înregistrate și a tendințelor semnalate pe piața educației

și pe piața muncii.⁴

Integrarea psiho-socio-profesională vizează o serie de obiective, cel mai important fiind sprijinirea noilor angajați în familiarizarea cu noile condiții de muncă.⁵Noii angajați își îndeplinesc sarcinile de serviciu, atunci când informațiile sunt corecte și se înlătură încordarea și neîncrederea.

România a înregistrat o creștere semnificativă a ponderii absolvenților de învățământ terțiar, de la 13,9% în 2007 la 20,4% în 2011, în perioada 2007-2011. Referitor la acest indicator, în anul 2011, România se afla pe penultima poziție între țările europene, în urma Maltei, (21,1%), a Cehiei (23,8%) sau a Bulgariei (27,3%).

În perioada 2007-2011, România nu a realizat progrese semnificative privind participarea adulților cu vârste între 25 și 64 ani la învățare pe durata întregii vieți, valoarea indicatorului înregistrând o creștere relativă, de la 1,3% în 2007 la 1,6% în 2011. Alături de Bulgaria (1,2%), România ocupă ultimele locuri, la acest indicator, între țările UE .

Capitolul al III-lea, Modele de analiză a investiției în capitalul uman, prezintă câteva modele de analiză a investiției în capitalul uman, evidențiind aspectele specifice, avantajele aplicării și limitele fiecăruia.

Modelul Becker de analiză a acumulării capitalului uman, prezintă relații între câștiguri, costuri de investiție și rate de revenire, evidențiind variația profitului ca urmare a sumei investite în capitalul uman. Prin acest model este dificil de stabilit efectul asupra câștigurilor și al modificării ratei de revenire în urma sumei investite. Chiar dacă există limite, modelul poate fi un instrument util pentru fundamentarea deciziilor de investiție în capitalul educațional, în scopul creșterii economice.

Modelul Becker de analiză a investiției posteducaționale pornește de la o analiză a lui Mincer care a legat distribuția câștigurilor de capitalul uman. Analiza pornește de la recunoașterea faptului că productivitatea este afectată chiar de activitatea însăși, deoarece mărirea productivității se obține dacă lucrătorii dobândesc noi calificări sau se perfecționează la locul de muncă. Becker analizează cele două situații specifice pregătirii profesionale la locul de muncă: pregătirea generală și pregătirea specifică. Pregătirea profesională generală⁶ este utilă și în multe alte firme în afara celor care asigură acest program, "un doctor calificat în cadrul unui spital își poate valorifica pregătirea în alte spitale". Majoritatea programelor de pregătire la locul de muncă sporesc productivitatea marginală viitoare a lucrătorilor în firmele care oferă aceste programe; totuși, pregătirea generală determină și creșterea producției lor marginale în multe alte firme.

În cadrul firmelor care asigură un program de pregătire generală, ratele salariale plătite de orice firmă sunt determinate de productivitățile marginale, iar ratele salariale viitoare, ca și

⁴Stelian Iordache, Costinel Lazăr (coordonatori) Curs de Economie Politică, Editura Economică, 1999, București, p. 476.

⁵Ovidiu Nicolescu (coord), Ion Popa, Managerii și managementul resurselor umane, Editura Economică, București, 2004, p. 94.

⁶Gary S. Becker, O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație, Ed. All, București, 1997, p.36

producția marginală, vor crește. Aceste firme nu ar putea să obțină profit în urma acestor programe, doar dacă producția lor marginală ar crește mai mult decât salariile. Becker precizează că pregătirea profesională generală⁷ determină creșterea productivității marginale a celor instruiți exact în aceeași măsură, atât pentru firmele care asigură aceste programe, cât și pentru celelalte. Pregătirea profesională, care determină creșterea mai accentuată a productivității în firmele care asigură programe necesare, va fi numită pregătire profesională specifică. Pregătirea ce are în totalitate un caracter specific, poate fi definită ca reprezentând un program de perfecționare fără efect asupra productivității lucrătorilor participanți la cursuri și care vor lucra în alte firme. Programele de pregătire la locul de muncă nu sunt în întregime nici specifice și nici generale, dar determină mai mult creșterea productivității firmelor care le organizează.

Pentru a-i familiariza pe noii angajați cu nivelul de organizare al firmei, sunt folosite resursele, iar cunoștințele astfel dobândite reprezintă o formă de pregătire specifică, deoarece productivitatea crește mai mult în firma unde se obțin altfel de cunoștințe decât în celelalte. Angajarea unor costuri precum: verificarea referințelor, interviuri, teste, reprezintă o formă a investițiilor în capitalul uman, dar diferită de pregătirea profesională. Aceste costuri reprezintă o investiție, deoarece cheltuielile pe o perioadă scurtă determină efecte distribuite asupra productivității; ele sunt investiții în capitalul uman deoarece își pierd valoarea ori de câte ori angajații pleacă și sunt specifice deoarece duc la creșterea productivității în cadrul firmelor care realizează cheltuielile. Concluzia acestei analize este că se face posibilă crearea și amplificarea diferențelor între indivizi prin investiția în formare și educare.

Modelul tradițional de analiză a investiției în capitalul uman evidențiază efectul investiției în educație asupra veniturilor prin utilizarea curbei vârstă - câștiguri. Analiza costurilor are în vedere atât costurile directe, cât și indirecte. Pentru a determina dacă investiția în capitalul uman se justifică, în literatura de specialitate se recomandă utilizarea unei rate interne de recuperare a investiției în capitalul uman notată cu r și care se mai poate numi și randamentul economic al investiției în capitalul uman.⁸

Rata internă de recuperare a investiției în capitalul umane este acea rată de actualizare pentru care valoarea netă prezentă a capitalului uman investit este 0. Din această cauză se pune problema determinării unei rate specifice de actualizare r care să permită egalizarea valorii prezente a costurilor și beneficiilor, astfel încât valoarea netă prezentă să fie zero.

Concluzia acestei analize este că estimarea costurilor cu educația și a câștigurilor datorate acesteia este dificil de realizat, având în vedere situațiile în care funcționează piața muncii de la o perioadă la alta.

Modelul de analiză a investiției în capitalul uman, care ia în considerare restricțiile sociale și inechitățile în distribuirea veniturilor, a cunoscut numeroase abordări, mai semnificative, fiind ale autorilor G. Becker, A. Krueger, E. Phelps și K. Arrow. Din analiza modelului reiese că:

⁷Ibidem, p.44

⁸Marta Christina Suci, Investiția în educație, Ed. Economică, București, 2000, p.70

- discriminarea în ocupare poate avea două efecte asupra salariilor: de cost și asupra productivității;
- discriminarea va avea loc chiar dacă ipoteza de ecranare nu antrenează costuri;
- discriminarea acționează ca un propulsor al „predicției autorealizatoare”. Dacă discriminarea, privită în general, (rasială, etnică, religioasă), este un prejudiciu asupra dezvoltării economice, abordate din perspectiva ipotezei de ecranare, atunci ea se justifică sub raportul selecției pe care o presupune, din punct de vedere al diferențelor de abilitate și productivitate existente între lucrători, care va trebui recompensați diferit (diferențiere salarială). Lucrătorii vor manifesta dorința de autoperfecționare profesională, iar efectele vor fi atât pentru ei (câștiguri previzibile mai mari), cât și pentru agenții economici care investesc în capitalul uman.

Modelul Schultz-Denison de analiză a investiției în educație reflectă contribuția educației la creșterea economică, bazându-se pe teoria modernă a rentei, iar diferențele existente între PNB/locuitor ale statelor lumii sunt semnificative din punctul de vedere al utilizării mâinii de lucru calificate.

Investiția în capitalul uman și educație – ca sursă a creșterii economice și ocupării forței de muncă – este abordată ca o problemă globală, de la care se așteaptă efecte globale de revigorare economică, în timp ce problemele reale ale pieței muncii, necesită strategii punctuale.

Strategiile dezvoltate, axate pe modelele ale investiției în capitalul uman și educației, ca surse ale creșterii ocupării forței de muncă, rămân o problemă deschisă cercetărilor teoretice și empirice.

Unele studii discută formarea și acumularea capitalului uman într-un model ciclic de viață, considerând că acumularea de capital uman poate deveni motorul dezvoltării; alte studii prezintă un model al generațiilor suprapuse privind acumularea de capital uman, demonstrând că redistribuirea veniturilor în favoarea educației produce efecte de antrenare pozitive pe termen lung.⁹

În realizarea obiectivelor asumate prin Strategia Lisabona, submodelul nordic s-a dovedit a fi cel mai performant deoarece a generat atât eficiență macroeconomică, cât și echitate socială. Submodelul nordic analizat se referă la Olanda, Finlanda și Danemarca caracterizat printr-un grad ridicat de redistribuire, prin promovarea incluziunii sociale, asistență socială ridicată, dialog social și un grad mare de cooperare între partenerii sociali și guvern. Economiiile din țările nordice sunt unele dintre cele mai competitive economii europene.

Din datele Institutului Național de Statistică, comparativ cu România reiese că rata de participare la procesul educațional a persoanelor cu vârsta de 25-64 ani pentru 2010 este: Danemarca 32,8%; Finlanda 23%; Olanda 16,5%; Suedia 24,5%; România 1,3%. De asemenea, ponderea cheltuielilor cu cercetarea –dezvoltarea în PIB în 2010 a fost: Danemarca 3,06%, Finlanda 3,87%, Olanda 1,83%, România 0,46%. Sistemul educațional românesc, față de alte țări

⁹Stelian Iordache, Costinel Lazăr (coordonatori) Curs de Economie Politică, Editura Economică, 1999, București, p.483

europene, nu are o strategie pe termen lung asupra căreia toată lumea să se pună de acord, iar investițiile în educație sunt mult mai mici față de țările nordice. O preocupare importantă a guvernelor din lumea întreagă constă în adaptarea educației și formării indivizilor la nevoile economiei, prin descrierea unui raport real necesar, între educație și piața muncii. Finanțarea sistemului educațional din România rămâne mult sub media Uniunii Europene. Eforturile pentru a moderniza sistemul sunt prea limitate. Se uită că educația rămâne la baza oricărei societăți și că a nu investi în educație înseamnă a frâna de la început orice pas pe care România ar dori să-l facă.

Capitolul al IV-lea, Analiza sistemului de educație și învățare pe parcursul vieții – realități și perspective, abordează rolul participării la educație prin indicatori precum: populația școlară pe niveluri de educație și numărul absolvenților pe niveluri de educație. Corelat cu diminuarea populației școlare (2006/2007 – 4346 mii în 2011/2012 – 3824 mii), numărul absolvenților a scăzut, cu excepția învățământului postliceal, unde în anul școlar 2011/2012 s-a înregistrat o creștere cu 9,9% față de anul precedent. În perioada analizată, România a înregistrat o creștere semnificativă a ponderii absolvenților de învățământ terțiar, astfel, în 2011 fiind de 20,4%.

În anul 2011 a fost efectuat un studiu la nivel național¹⁰ prin care au fost identificate anumite bariere în participarea adulților la formarea continuă precum:

- neîncrederea adulților în eficiența programelor de formare profesională pentru reconversie profesională sau accesarea la un nivel mai ridicat;
- oferta actuală de formare profesională continuă este considerată inflexibilă, ea nu permite adaptarea la obligațiile familiale și flexibilitate în programul de lucru dar și durata relativ mare a unor programe de calificare;
- cursurile de formare implică costuri mari ce deseori depășesc 25% din salariul lunar, neexistând un sprijin financiar din partea angajatorului;
- se constată tot mai des în rândul tinerilor și adulților cu nivel redus de educație, un nivel scăzut de conștientizare și valorificarea competențelor dobândite prin sistemul de educație și reconversie profesională.

Educația și formarea profesională se realizează atunci când mobilitatea la scară internațională a elevilor, studenților și salariaților ia amploare făcându-se resimțit tot mai mult impactul noilor tehnologii, când are loc o schimbare radicală a muncii datorită apariției pieței de muncă europene și a întreprinderilor multinaționale, și când instruirea nu se mai limitează la anumite perioade din viața individului, deoarece ea se desfășoară acum pe tot parcursul vieții, sau când devine aproape imposibilă realizarea educației fără ajutorul comunității locale.

Instituțiile de învățământ nu mai constituie astăzi o destinație finală, dacă urmărim

¹⁰Bîrzea C. (coord.) Anchetă asupra participării la formarea profesională continuă a angajaților aflați în situația de risc pe piața muncii, ODIP, 2011.

calea educativă, deoarece acestea sunt integrate într-un sistem permanent de educație și instruire. Învățământul de calitate reprezintă „o participare școlară la toate nivelurile de învățământ cât mai ridicată, o rată de părăsire timpurie a sistemului apropiată de zero, un procent important de absolvenți ai diferitelor niveluri de învățământ, forme de școlarizare, inserție profesională pe piața muncii”¹¹.

Calitatea educației este reprezentată de un ansamblu de caracteristici dintr-un program de studiu, datorită căruia se îndeplinesc atât așteptările beneficiarilor, cât și standardele de calitate.

Calitatea trebuie înțeleasă drept măsura standardizată a excelenței pe care beneficiarii o stabilesc pentru anumite servicii educaționale: elevii, părinții, angajatorii sunt cei care stabilesc cum trebuie să fie un program educațional de calitate, iar unitatea școlară respectivă trebuie să ofere acel program așa cum a fost el definit de beneficiari:

- Calitatea educației vizează clienții și beneficiarii de servicii educaționale. Toate organizațiile sunt dependente de clienții lor și de aceea trebuie să le depășească așteptările.
- Instituțiile responsabile oferă o educație de calitate. La nivelul organizației școlare, responsabilitatea socială constituie fundamentul managementului calității. Toate instituțiile de învățământ, indiferent de statutul lor juridic, au răspunderea, în mod public, pentru calitatea serviciilor educaționale pe care le oferă, iar statul devine garantul calității educației realizate prin sistemul național de învățământ, datorită instituțiilor abilitate de lege.
- În centrul educației de calitate se află rezultatele. Acestea sunt înțelese prin termenii de „valoare adăugată” și de ”valoare creată”; aceste rezultate definesc, în fapt, calitatea și excelența.
- Educația de calitate are în vedere autonomia individuală și se bazează pe autonomia instituțională la toate nivelurile și prin toate formele; educația are ca scop să dezvolte autonomia individuală și să ofere capacitatea de a se lua decizii pertinente. Instituțiile de învățământ vor avea o autonomie sporită atunci când vor elabora ofertele educaționale adecvate tuturor nevoilor individuale și comunitare, această autonomie corespunzând creșterii autonomiei instituțiilor, care sunt răspunzătoare pentru calitatea ofertei educaționale.

¹¹Neagu Gabriela, Efectul Școala asupra performanțelor educaționale ale elevilor, Revista Calitatea Vieții nr.3, Editura Academiei Române, 2011.

- Liderii educaționali promovează educația de calitate. Acești lideri asigură atât unitatea, cât și continuitatea scopurilor și direcțiilor de dezvoltare a organizației; ei creează și mențin un mediu propice pentru participarea în luarea deciziilor pentru toți cei interesați și pentru a se realiza obiectivele organizaționale.
- Educația de calitate este în strânsă legătură cu participarea actorilor educaționali și cu valorizarea resursei umane. Se are în vedere că esența oricărei organizații sunt oamenii. În funcție de cum se implică aceștia, precum și de dezvoltarea lor profesională, rezultă modul în care actorii educaționali își folosesc competențele pentru beneficiul organizației.
- Educația de calitate se realizează atât prin dialog, cât și prin parteneriat cu: organizații, instituții și cu beneficiarii direcți sau indirecti ai educației. Întregul sistem de asigurare a calității nu aparține doar școlii, ci, în acest proces, este implicată întreaga comunitate educațională. Prin urmare, dialogul dintre toți actorii educaționali va conduce la dezvoltarea educației atât la nivel național, cât și la nivel local.
- Calitatea în educație are la bază inovația și diversificarea. În interiorul cadrului legal existent se vor stimula abordările educaționale inovative, creative și originale, ducând la aplicarea, în educație, a celor mai noi rezultate ale cercetării în domeniu și a celor mai noi metode și tehnici de educație și de formare, precum și la introducerea de tehnologii noi de informare și de comunicare.
- Educația de calitate privește procesul educațional ca un tot unitar și sistematic. Rezultatul dorit poate fi atins doar dacă sunt abordate în mod unitar activitățile și resursele necesare, iar procesele aflate în derulare vor fi gândite și manageriate în mod sistematic. De asemenea, fiecare decizie educațională de calitate se bazează pe un sistem transparent, credibil și pertinent de indicatori.
- Obiectivul principal al educației de calitate îl constituie îmbunătățirea continuă a performanțelor. Datorită ritmului schimbărilor sociale, inovarea, învățarea permanentă și dezvoltarea continuă au devenit principiile fundamentale ale bunei funcționări și a dezvoltării instituțiilor școlare. Asigurarea calității are ca scop identificarea ariilor de dezvoltare și va fi privită atât ca un proces de învățare individuală, cât și de învățare instituțională.
- Educația de calitate se bazează pe o interdependență permanentă între furnizorii și beneficiarii, care sunt implicați în oferta educațională. Orice organizație se află în interdependență cu furnizorii ei, acesta fiind un avantaj reciproc, ce întărește capacitatea instituțională de creare a valorii.

Educația, inserția și mobilitatea profesională se intersectează în diferite moduri:

- un nivel ridicat de educație mărește inserția indivizilor pe piața forței de muncă și crește șansele de mobilitate profesională;
- instituțiile, care investesc în formarea angajaților, se caracterizează printr-un grad înalt de tehnologizare; ele își orientează investițiile în personalul tânăr, cu nivel ridicat de instruire și favorizează mobilitatea profesională.

Primul factor de integrare socială îl constituie încadrarea în muncă. Pe piața muncii, aceasta este astăzi mai flexibilă și mai dinamică. Tot mai des se observă că a dispărut garanția încadrării pe viață. Efectul acestor schimbări este urmarea dispariției unui număr mare de meserii iar organizarea muncii și caracterul ei, au fost afectate.

Pe piața muncii, rata de inserție a persoanelor de 25-34 ani a fost de 33,6%, calculată la un an după încetarea studiilor. Cele mai ridicate valori ale ratei de inserție sunt pentru absolvenții învățământului superior. Dintre aceștia, lucrau deja, după trecerea unui an de la încheierea studiilor, 60,9%. Absolvenții de școli postliceale se află pe locul al doilea, având o rată de inserție de aproximativ 50%. Urmează absolvenții de liceu - 34,3% și cei din învățământul profesional – 33,3%.

Tabel nr. 4.1. Rata de inserție a absolvenților pe piața muncii în anul 2009

Nivel instituțional de învățământ absolvit	Total	Masculin	Feminin
Învățământ superior	60,9	60,7	61,1
Învățământ postliceal	49,7	49,6	49,9
Învățământ liceal	34,3	36,3	32,5
Învățământ profesional	33,3	35,2	30,0

Sursa: România în cifre 2011- Breviar statistic INS București

În condițiile actuale ale dezvoltării economiei se impune creșterea investițiilor în formarea continuă a adulților, inserția și menținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, creșterea calității ofertei de muncă, promovarea incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile. Ipoteza aceasta poate fi parțial verificată prin datele ce privesc ratele de cuprindere pe vârste în învățământul postliceal, care arată o creștere semnificativă a ponderii tinerilor cu vârste de 21 ani și peste, care s-au înscris în învățământul postliceal (de la 10,7% în 2007 la 16,4% în 2011). Fenomenul de creștere a vârstei de cuprindere în învățământul postliceal poate să fie încurajat și sprijinit cu ajutorul măsurilor de reîntoarcere la educație a tinerilor inactivi, care se află în afara oricărui sistem de educare, formare sau ocupare, precum și a tinerilor care, deși sunt angajați, totuși au un nivel redus

de calificare profesională. În învățământul postliceal, rata abandonului școlar a înregistrat o valoare constantă de aproximativ 5%, ajungând să aibă o valoare de 5,5% în anul școlar 2010-2011.

Politicile de creștere a atractivității învățământului profesional, dublate de sisteme adecvate de consiliere și orientare școlară și profesională și cele de flexibilizarea accesului la învățământul postliceal al persoanelor cu vârste de peste 21 de ani, care au deja o experiență profesională, ar putea contribui la reducerea abandonului la aceste niveluri de învățământ.

Reforma finanțării învățământului reprezintă o componentă a reformei educației dar și a reformei sistemului și mecanismelor financiare de finanțare. Analizând datele legate de procentul din PIB, alocat pentru educație în perioada 2006-2013, observăm ca trendul alocării PIB-ului pentru educație a devenit unul descendent.

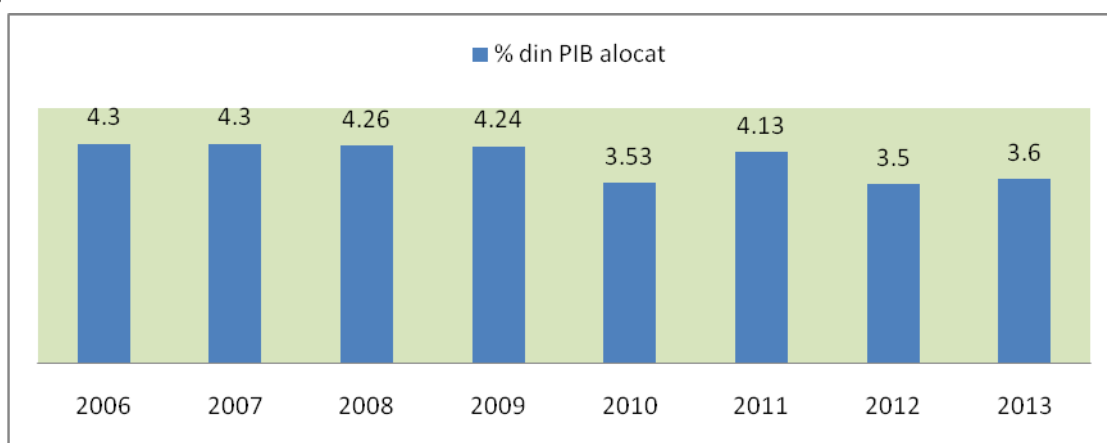

Figura nr. 4.13 Dinamica cheltuielilor publice pentru educație ca % din PIB în perioada 2006-2013

Reforma finanțării educației implică o abordare coerentă și constantă cu nevoile formării capitalului uman și cu cerințele implicării financiare directe a beneficiarilor și utilizatorilor de educație, delimitându-se următoarele aspecte definitorii:

- Individul investește în el, în educația și pregătirea sa, el decide dacă utilizează sau nu cunoștințele, competențele și abilitățile obținute prin educație sau, când și cum el le utilizează.

- Individul beneficiază, deci, de educația sa, însă, de asemenea, suportă costurile și își asumă riscurile unei investiții inadecvate de timp, efort și bani pentru educație. Deoarece se poate considera că individul își cunoaște cel mai bine cunoștințele și abilitățile obținute prin educație, este normal că el nu poate fi obligat să fie educat sau pregătit într-un anumit mod, sau forțat să utilizeze ceea ce a învățat.

Cunoscând importanța educației și instruirii, precum și creșterea acestei importanțe într-o economie globalizată și, în schimbare rapidă, se consideră că indivizii, îndeosebi cei tineri, sunt incapabili să-și finanțeze singuri educația, uneori fiind nevoiți să-și demareze cariera profesională prin angajarea de datorii considerabile. În acest sens, nu ar trebui să se accepte ca indivizii să

Înregistreze pierderi de bogăție sau neîmpliniri personale din cauza faptului că nu-și pot valorifica cel mai bine talentele, înzestrările personale și, de asemenea, ca ceilalți membri ai societății să piardă bogăție, deoarece, unii indivizi nu le pot oferi servicii calificate. Totodată, societatea ca întreg, va pierde dacă ea va accepta să se întâmple așa ceva, atât în competitivitate, cât și în coeziunea socială.

Obiectivele reformei finanțării educației pot fi următoarele:

- creșterea resurselor financiare alocate educației;
- maximizarea distribuirii eficiente și eficace a resurselor;
- promovarea investițiilor pe termen lung în programe și proiecte în educația generală;
- asigurarea responsabilității publice pentru fondurile alocate și acordate.

Modul de finanțare a educației impune respectarea unor criterii precum:

- finanțarea educației trebuie să fie orientată către subiect, spre individ și nu spre obiect, spre instituția de educație;
- finanțarea educației trebuie să fie echitabilă, să nu inducă discriminarea financiară, culturală, etnică etc.;
- finanțarea educației trebuie să fie decuplată de furnizarea actului educațional, în sensul

că societatea civilă poate exercita responsabilitățile educaționale mai bine decât statul, putând asigura diversitatea ofertei educaționale. Educația nu poate să-și crească continuu costurile, sistemul de finanțare trebuind să contribuie la controlul acestora impunându-se, pe termen mediu, o mai mare responsabilizare în administrarea și gestiunea fondurilor instituțiilor de educație.

La nivel internațional, România și-a asumat finanțarea educației prin Legea Educației Naționale¹², în care există două prevederi importante; prima se referă la faptul că educația este privită ca prioritate națională, iar învățământul superior devine responsabilitate publică (art. 222); a doua prevedere subliniază necesitatea alocării procentului de minim 6% din PIB pentru educație. Dacă analizăm datele referitoare la procentul din PIB atribuit educației în ultimii 5 ani, constatăm că asumarea de 6% pentru educație nu s-a respectat.

În noua lege a educației, care a fost adoptată în ianuarie 2011, se prevede impunerea a 6% din PIB pentru educație, alocare obținută de la bugetul național și de la bugetele locale. Cu toate că s-a dat un an ca termen de grație pentru ca Guvernul să poată obține această alocare, totuși, această cotă de finanțare a fost amânată în mod succesiv pentru 2012, 2013.

Subfinanțarea educației este urmată și de o subfinanțare importantă în domeniul cercetării și al dezvoltării. România înregistra, în anul 2010, cea mai scăzută pondere din PIB, cercetarea și dezvoltarea obținând numai 0,47% din PIB. Această alocare redusă atât pentru educație, cât și pentru cercetare, demonstrează nu numai dificultățile economice din România, ci și un nivel scăzut de conștientizare al decidenților privitor la valoarea adăugată a acestor domenii în creșterea competitivității și în asigurarea de locuri de muncă de înaltă calitate.

¹²Legea Educației Naționale nr.1/2011

În anul 2012, conform datelor furnizate de INS,¹³ valoarea investițiilor în cercetare-dezvoltare a fost de 0,49% din PIB (0,30% PIB-surse publice și 0,19% PIB-surse private).

Pentru anul 2013 nivelul investițiilor în cercetare-dezvoltare, din bugetul de stat estimat de Ministerul Educației Naționale pe baza datelor privind execuția bugetară preliminară, este de 0,25% din PIB.

În scopul stimulării creșterii investițiilor private pentru cercetare și dezvoltare, 1200 de proiecte au fost atribuite pentru dezvoltarea activităților proprii de cercetare și dezvoltare ale întreprinderilor. Aceste proiecte se derulează în parteneriat public-privat, în start-up-uri și spin-off-uri inovative, toate având scopul aplicării de produse sau de tehnologii inovative în întreprinderi. Dintre aceste proiecte s-au finalizat 141, au rezultat 112 cereri de brevete depuse, 57 de rezultate din domeniul cercetării și dezvoltării au fost transferate și implementate în cadrul întreprinderilor și au fost create 730 de noi locuri de muncă.

Pentru următoarea perioadă, principalele direcții de acțiune în domeniul cercetare-dezvoltare-inovare reflectă o continuare a obiectivelor din perioada 2007-2013 și vizează:

- întărirea legăturii dintre cercetare și întreprinderi prin promovarea prioritară a activității de cercetare – dezvoltare-inovare în sectorul economic cu potențial de creștere și cu relevanță publică;
- îmbunătățirea capacității administrative a sistemului național de cercetare – dezvoltare-inovare pentru creșterea eficienței investițiilor în domeniu.

Tabel nr. 4.2 Ținte naționale Europa 2020

Obiectivele Europa 2020	Ținta 2020	Progrese				
		Valoarea inițială/an	2010	2011	2012	2013
Rata de ocupare a populației cu vârsta de 20-64	70%	-	63,3%	62,8%	63,8%	63,9%
Investiție în cercetare și dezvoltare(% din PIB)	2% 1% surse publice 1% surse private	0,47% 0,28% 0,19%	0,46% 0,28% 0,18%	0,50% 0,31% 0,17%	0,49% 0,30% 0,19%	0,25%bugetul de stat
Rata părăsirii timpurii a școlii	11,3%	15,9% /2008	18,4%	17,5%	17,4%	16,9%
Rata populației cu vârsta de 30-34 absolventă a unei forme de educație terțiară	26,7	16% /2008	18,1%	20,4%	21,8%	23,2%
Promovarea incluziunii	Reducerea cu 580 de mii a nr.	4.988.000 Persoane/	466.000 persoane	240.000 persoane	164.000 persoane	

¹³Anuarul Statistic al României, Ediția 2013

sociale	de persoane aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială raportat la anul 2008	2008				
---------	--	------	--	--	--	--

Sursa: Program Național de Reformă 2014, pag.52

Capitolul al V-lea, Contribuții privind analiza dinamicii IDU și a componentelor acestuia din perspectiva corelației dintre educație și dezvoltare economică, prezintă aportul IDU la creșterea economică prin utilizarea unor modele statistice.

Indicele Dezvoltării Umane (IDU) este o măsură cantitativă a gradului succesului unei țări în a-și dezvolta capitalul uman. Introducerea acestui indice la începutul anilor 1990 a fost cauzată de necesitatea de a măsura progresul uman. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, publică anual Rapoarte ale Dezvoltării Umane, care explorează legăturile dintre dezvoltarea umană și variabilele inflexibile, ce reprezintă starea economică, socială și demografică a societății.

Indicele Dezvoltării Umane este “o construcție inovativă, în mare parte arbitrară, totuși interesantă, iar cu trecerea timpului s-a dovedit deosebit de folositoare prin informațiile difuzate, analizele efectuate și posibilele orientări pentru politicile publice la nivel mondial și național”¹⁴.

Indicele Dezvoltării Umane prezintă rezultatele colectate prin mijloace umane primare în trei direcții importante:

- menținerea vieții lungi și sănătoase;
- primirea unei educații adecvate;
- existența unui standard decent de viață.

Valoarea Indicelui Dezvoltării Umane pentru fiecare țară (regiune) arată până unde trebuie intervenit pentru a atinge anumite scopuri:

- menținerea duratei medii de viață de 85 ani;
- accesul tuturor la educație;
- existența unui standard de viață asemănător nivelului mondial.

Indicatorii Indicelui Dezvoltării Umane prezintă ponderi egale și caracterizează nivelul de dezvoltare socio-economic al unei țări. IDU cuprinde trei elemente esențiale:

- longevitatea – măsoară speranța de viață la naștere, fiind influențată de nivelul de dezvoltare al unei națiuni;
- mediul de educație –se obține ca rezultat al mediei aritmetice ponderate între gradul de alfabetizare a populației adulte (care are o pondere de 2/3) și rata brută de cuprindere din educație de la toate nivelurile (1/3);

¹⁴Mărginean Ioan, Performanța României în domeniul dezvoltării umane, Revista Calitatea Vieții nr.4, Editura Academiei Române, București, 2012

- standardul de viață – ca măsură a standardului de viață se folosește Produsul Intern Brut (PIB) pe locuitor, calculat la paritatea puterii de cumpărare.

Valoarea IDU este o variabilă pe o scala cuprinsă între 0 și 1, nivelul dezvoltării umane fiind cu atât mai ridicat, cu cât are o valoarea mai apropiată de 1.

Determinat ca medie a celor trei elemente, valoarea acestui indicator situează România pe locul 50 cu dezvoltare umană medie. Această valoare a indicatorului evidențiază corelația între acesta și performanțele economice reale ale societății, nu doar prin prisma evoluției pozitive a P.I.B., ci mai ales prin evidențierea progresului pe scara nivelului de dezvoltare umană.

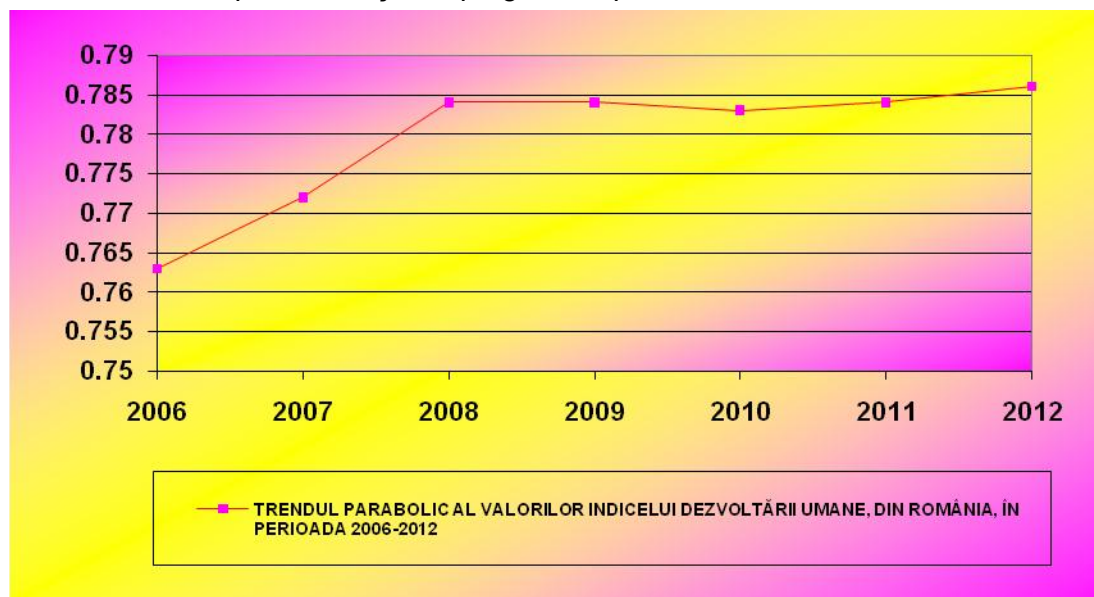

Figura nr. 5.1. Modelul de trend al valorilor Indicelui Dezvoltării Umane din România, în perioada 2006-2012

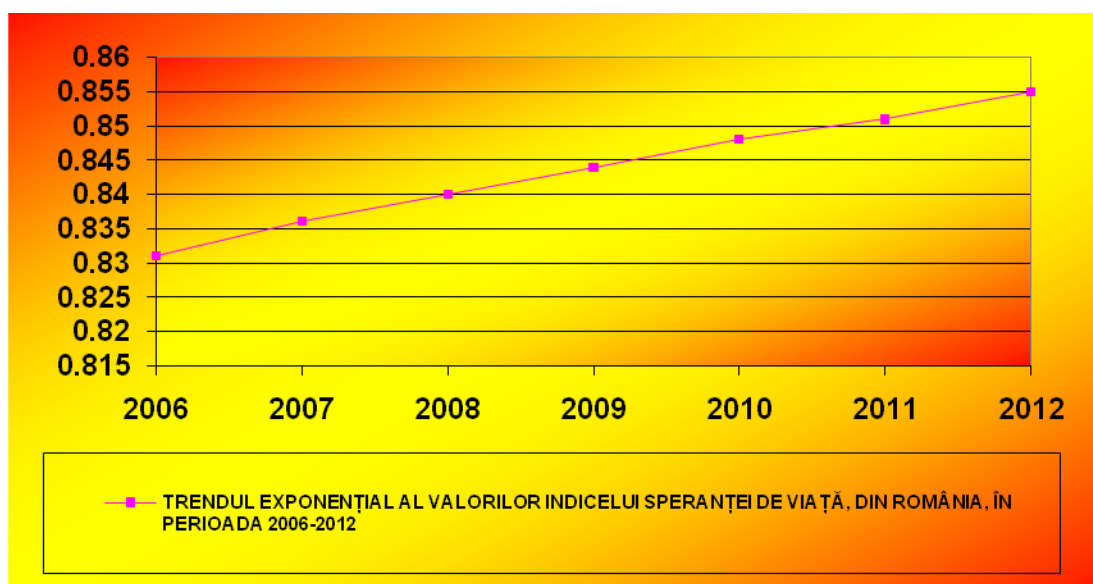

Figura nr. 5.2. Modelul de trend al valorilor Indicelui Speranței de Viață din România, între anii 2006-2012

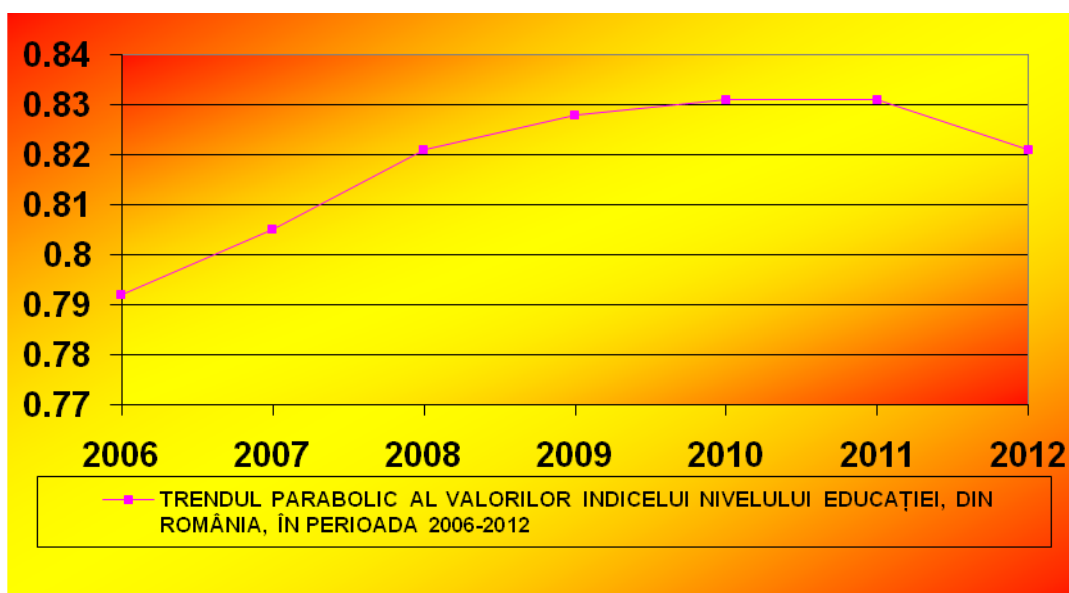

Figura nr. 5.3. Modelul de trend al valorilor Indicelui Nivelului Educației din România, în perioada 2006-2012

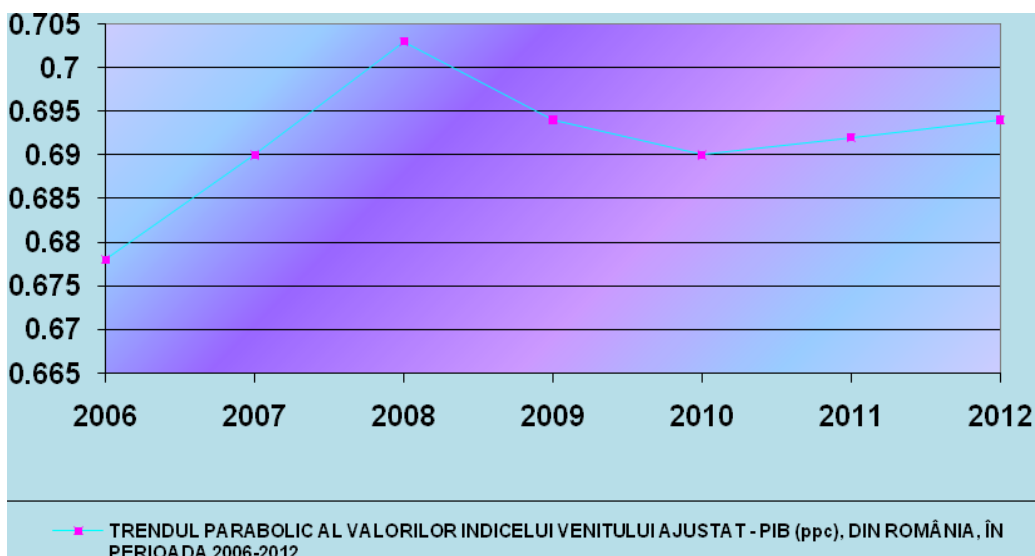

Figura nr. 5.4. Modelul de trend al valorilor Indicelui Venitului Ajustat – PIB (ppc), din România, în perioada 2006-2012

Concluzii

Deoarece majoritatea cunoștințelor și calificărilor se dobândesc în cadrul sistemului educativ, un rol determinant în acumularea și dezvoltarea capitalului uman și, implicit, în dezvoltarea economico-socială a unei țări îl deține educația.

Cercetările la nivel microeconomic și macroeconomic au pus în evidență relațiile dintre educație și productivitate și, prin aceasta, impactul educației asupra veniturilor și dezvoltării economice.

Din perspectiva microeconomică educația determină creșterea posibilităților de a ocupa un loc de muncă, conform calificărilor dobândite, pe piața muncii și astfel sporindu-se posibilitățile de câștig.

La nivel macroeconomic asimilarea de capital uman ca efect al educației, determină creșterea productivității muncii, favorizând utilizarea inovațiilor tehnologice, creșterea randamentului și a capacității, conducând spre o creștere economică sustenabilă care, implicit, conduce spre diminuarea riscului de sărăcie.

Investiția în educație este necesară deoarece învățământului contribuie la dezvoltarea economico-socială, asigurând progresul de ansamblu al societății. Educația de calitate presupune bani investiți în oameni, în unități de învățământ și în programe de cercetare. Direcțiile de educație trebuie să formeze valorile primordiale ale omenirii indiferent de epoca în care trăim.

Prin întregul său conținut, lucrarea elaborată încearcă să argumenteze științific necesitatea și posibilitățile practice de investigare a legăturii dintre educație și creștere economică.

Valoarea investițiilor efectuate în educație determină, pe termen lung, creșterea productivității și a bunăstării economice. Pe termen scurt și mediu pot apărea pierderi ca urmare a unui context economic material ce nu favorizează investiția în capitalul uman, datorită unor neconcordanțe majore dintre oferta de forță de muncă calificată și cererea de pe piața muncii.

Prin educație persoanele își îmbunătățesc nivelul de cunoștințe și aptitudini. Din această cauză, ele sunt predispuse să-și găsească un loc de muncă adecvat pregătirii lor. Dacă pe piața muncii, de la un moment dat, apar oportunități de muncă în mediul în care locuiesc, există posibilitatea să-și desfășoare activitatea acolo, aducându-și contribuția, în mod direct, la dezvoltarea economică a zonei respective.

Educația poate accelera rata de creștere progresivă a economiei și determina generarea de forță de muncă calificată și instruită, ca un factor important al creșterii și

dezvoltării unei națiuni. Acest aspect este reliefat începând cu argumentele ce derivă din modelul de creștere economică elaborat de Solow (1956). În analizele sale, educația nu era studiată ca un factor explicit al creșterii economice. În accepțiunea autorului, productivitatea crește mai rapid decât capitalul uman și munca. Importanța acordată factorului tehnic implică educația în sensul că pentru realizarea progresului tehnologic și pentru inovație este necesară forța de muncă educată. În acea perioadă, această teorie a determinat numeroase eforturi în efectuarea calculelor de creștere economică. Ideea fundamentală ce s-a desprins din această teorie a fost aceea că, pe măsură ce stocul de capital sporește, nivelul de creștere economică încetinește și doar progresul tehnic conduce la creșterea economiei.

Lucas, un alt cercetător important în acest domeniu, în lucrarea sa publicată în 1998 se referă la acumularea de capital uman ca sursă generatoare a creșterii, considerând educația ca o forță critică generatoare a progresului tehnic într-o economie. Prin modelul său, a arătat că educația și crearea capitalului uman ar putea fi responsabile atât pentru diferența în ceea ce privește productivitatea muncii, cât și pentru nivelul general al progresului tehnologic dintr-o economie.

În lucrarea "Investiția în capitalul uman", T. Schultz a pornit de la constatarea că nivelul unor țări dezvoltate (USA) prezintă un ritm de creștere mult mai sporit decât ar permite capitalul convențional folosit pentru obținerea acestui venit.

Din cercetările ulterioare s-a ajuns la concluzia că, majorarea venitului obținut prin muncă se datorează, într-o proporție considerabilă, creșterii capitalului uman, raportând contribuția educației la creșterea economică, având la bază teoria modernă a rentei.

Economistul Edward Denison a fost preocupat, de asemenea, de aflarea acelui factor necunoscut – altul decât munca sau pământul – care participă la creșterea producției obținute pe unitatea de muncă cheltuită. Astfel, acest a arătat că prin educație și informare profesională se generează creșterea venitului național, calculând inclusiv procentul ce poate fi alocat educației.

În anul 1974, cercetătorul Jacob Mincer a studiat raportul dintre un an de școală în plus și creșterea anticipată a câștigurilor pe durata întregii vieți. Krueger și Lindahl, prin studiile lor, în anul 2000, au marcat importanța rezultatelor obținute de Mincer în SUA, arătând că fiecare an suplimentar de școală crește câștiguri pe durata vieții cu aproximativ 10%.

Studii privind modelul în care educația influențează persoanele pentru ca acestea să devină mai productive, au fost făcute și de Mecllland și Winter (1969). Rezultatul acestora

a arătat că prin educație, schimbare în atitudine și evoluție a mentalităților la nivel de societate, se pot produce efecte directe asupra dezvoltării umane.

J. Hackman (1999) observă decalajul dintre veniturile persoanelor angajate cu o educație mai ridicată, comparativ cu veniturile angajaților mai puțin instruiți, decalaj în continuă creștere. Acesta insistă pe ideea că un nivel mai crescut al educației reprezintă condiția necesară pentru îmbunătățirea abilităților persoanelor mai puțin calificate, susținând, astfel, importanța dezvoltării capitalului educațional ca modalitate de prevenire și combatere a riscului de sărăcie, prin eficientizarea sistemului de învățământ și prin investiții în formarea continuă a indivizilor.

Thomas Davenport (1999) realizează un model al salariatului ca investitor în capitalul educațional. Acesta consideră că investiția în educația continuă apare ca o prioritate pentru persoane dar și ca o asigurare în fața riscurilor de șomaj și sărăcie.

Gary Becker s-a concentrat mai mult pe studiul relațiilor dintre capitalul uman și veniturile din muncă, în funcție de gradul de educație al persoanelor. În esență, în teoria sa expusă în anul 1964, se conturează ideea că veniturile indivizilor cresc semnificativ, în relație cu gradul de educație al acestora. Astfel, în modelul de analiză a acumulării capitalului uman, Becker prezintă legăturile dintre câștiguri, costuri, investiții și rate de revenire, evidențiind variația profitului ca urmare a sumei investite în capitalul uman. Prin acest model este mai greu de stabilit efectul asupra veniturilor. Deoarece investiția în capitalul uman se realizează pe o perioadă lungă și variabilă, suma investită nu poate fi determinată; el folosește o definiție generală și abstractă a costurilor, care este corectă atunci când se referă la durata școlarizării și pregătirea la locul de muncă. În continuare, prin modelul investiției posteducaționale, Becker leagă distribuția câștigurilor de capitalul uman, arătând că logaritmul câștigurilor este o funcție liniară dependentă de numărul anilor de școlarizare, de experiență, și de investițiile educaționale. Este evidențiat raportul dintre costurile directe și indirecte precum și efectul dezvoltării capitalului uman asupra câștigurilor dobândite la diferite vârste.

Alte abordări ale procesului de investiție în capitalul uman au în vedere restricțiile și inechitățile sociale în distribuirea veniturilor, cele mai importante fiind teoriile următorilor cercetători:

- Gary Becker – a atenționat că agentul economic nu urmărește numai maximizarea profitului, ci este interesat de maximizarea satisfacției, deci a utilității;
- A. Krueger - a menținut ideea maximizării venitului și a folosit în analiză "puterea pieței" exprimată prin elasticitatea cererii și a ofertei;

- K. Arrow, lansează "teoria statistică" a discriminărilor; conform acestei teorii, persoanele ce aparțin grupurilor sociale defavorizate prezintă unele caracteristici ce îi fac să fie supuși riscurilor și incertitudinilor.

Prin aceste studii se arată că multe dintre investițiile care se fac, ca urmare a unor activități de cercetare, contribuie la creșterea economică. În timp ce modele tradiționale de creștere economică au fost orientate spre dezvoltarea și amplificarea avuției create, astfel încât să fie menținute premisele pentru asigurarea unui nivel de trai ridicat, noile abordări cu privire la creșterea economică prezintă necesitatea deservirii, de cele mai multe ori, a demersurilor umane și sociale.

Educația și formarea au rol esențial pentru schimbările din sfera economică și financiară. Flexibilitatea și securitatea sunt necesare în scopul creșterii numărului dar și calității locurilor de muncă, depinzând de garantarea faptului că toți indivizii dobândesc competențele de bază și își îmbunătățesc cunoștințele pe tot parcursul vieții.

Conform analizelor realizate la nivelul sistemului de educație și învățare pe parcursul întregii vieți, tendințele pe diverse segmente ale sistemului sunt următoarele:

- învățământul primar și gimnazial înregistrează o diminuare a populației școlare;
- învățământul profesional trece printr-o schimbare influențată de aspectul demografic căruia i se adaugă și efectul desființării SAM;
- în învățământul liceal și postliceal se observă o tendință pozitivă, pe fondul restructurării învățământului profesional și al creșterii numărului de opțiuni, pentru continuarea studiilor într-o altă formă decât din învățământul universitar.

În concluzie, se arată că în sistemul preuniversitar de învățământ populația școlară a scăzut, ca urmare atât a evoluțiilor demografice, cât și a fenomenului de migrație înregistrat la nivelul populației.

De asemenea, în învățământul universitar se observă o reducere importantă a numărului de studenți înmatriculați, influențată de:

- rata scăzută a promovării examenului de bacalaureat;
- migrația externă a tinerilor, în vederea urmării unui program de studiu, într-un alt stat;
- scăderea puterii economice a familiilor.

Se observă o creștere sensibilă a numărului studenților înscriși în domeniile de studii matematice, științe și tehnologii în perioada 2008-2012. Astfel, în anul 2012, România se situa aproape de media europeană (25 %), în aceste domenii.

Rata de inserție de pe piața forței de muncă prezintă valori crescute în cazul absolvenților de învățământ universitar, iar pe locul următor se află absolvenții învățământului postliceal.

În concordanță cu prevederile SIDRU, setul de priorități naționale stabilite în scopul atingerii performanțelor economice dar și de ocupare a forței de muncă, la nivel național sunt:¹⁵

- menținerea unei piețe a muncii funcționale, care să fie favorabilă creării de noi locuri de muncă, reducerii fenomenului muncii nedeclarate și a negocierii potrivite al schimbului dintre întreprinderi și angajați;
- sporirea accesului pe piața muncii pentru grupurile defavorizate;
- promovarea competitivității pe piața muncii printr-o mai bună corelare dintre sistemul de educație și de formare profesională, pe de o parte, și solicitările de pe piața muncii, pe de altă parte.

De-a lungul anilor au fost elaborate strategii și concepte cu accent pe creșterea economică, în sprijinul dezvoltării globale echilibrate. Acest proces a fost considerat ca fiind unul esențial pentru realizarea progresului din toate domeniile.

Dezvoltarea trebuie să conducă la creșterea calității vieții indivizilor și la extinderea capacităților acestora de a-și crea propriul viitor. Pornind de la aceste considerente a fost definit conceptul de "dezvoltare umană" în Raportul mondial asupra dezvoltării umane, elaborat și publicat în 1990 de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

O contribuție însemnată a acestui raport a fost legată de definirea și calculul IDU, inițial efectuat pentru 130 de țări, ulterior ajungându-se la 182 de țări. Prin acest indicator se realizează o imagine completă a nivelului de dezvoltare umană din țările aflate în studiu, o apreciere generală a progresului realizat, precum și strategiile ce au fost urmate de către state în vederea realizării bunăstării umane. Acest indicator se transpune într-un substituent sintetic al celor trei indici (indicele speranței de viață, indicele nivelului de educației, indicele venitului ajustat-PIB), el măsurând distanța relativă pentru fiecare țară a lumii dintre obiectivele propuse, considerate prioritare și rezultatele obținute. Obiectivele sunt reliefate prin prisma unei vieți lungi și sănătoase, a unui acces neîngrădit la dobândirea abilităților și cunoștințelor și al unui nivel de câștig care să asigure un standard

¹⁵ Strategia Integrată de Dezvoltare a Resurselor Umane din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți 2009-2020 p.8;

de viață decent și care să se situeze, de preferat, la nivelul mediu mondial al PIB-ului pe locuitor. Dezvoltarea umană nu se poate realiza fără resurse materiale și financiare, astfel încât dezvoltarea economică este o condiție a dezvoltării umane. Alocarea mai generoasă a resurselor financiare pentru susținerea dezvoltării și gestionarea eficientă a acestora determină performanțe mai bune, care în timp se regăsesc prin performanțele economice.

Indicele Dezvoltării Umane a fost utilizat ca un instrument de evaluare a dezvoltării umane, completând indicatorii economici. Prin folosirea acestui indice se apreciază realizările țării evaluate în trei domenii ale dezvoltării umane: longevitate, nivel educațional și standardul de viață.

Longevitatea este evaluată prin speranța de viață la naștere.

Cunoștințele – sunt evaluate printr-o combinație a gradului de alfabetizare a populației adulte cu rata de încadrare în învățământul primar, secundar și terțiar;

Nivelul de trai –se calculează în baza produsului intern brut / capita în dolari SUA la paritatea puterii de cumpărare.

Toate aceste componente servesc la calcularea unui indice cu valoarea de la 0 la 1, care stă la baza clasificării țărilor în fiecare an.

Determinat ca medie a celor trei elemente, valoarea acestui indicator situează România pe locul 50 în grupul celor 64 de țări cu dezvoltare umană medie. În esență, această valoare a indicatorului evidențiază corelația între acesta și performanțele economice reale ale societății românești, nu doar prin prisma evoluției pozitive a produsului intern brut ci și prin evidențierea progresului pe scara nivelului de dezvoltare umană. Dezvoltarea umană presupune consolidarea tuturor posibilităților fie economice, sociale, culturale sau politice.

Conform Rapoartelor Dezvoltării Umane, pentru dezvoltarea umană contează nu cantitatea ci calitatea creșterii economice. Indicele Dezvoltării Umane nu tratează venitul ca mijloc ci îl reinterpretează în termenii finalităților pe care le deservește. Totodată Indicele Dezvoltării Umane este considerat util deoarece are un grad mai mare de cuprindere decât Produsul Intern Brut, măsurând și alte aspecte ale dezvoltării economice, alături de venit.

Pornind de la considerațiile menționate anterior, prin aplicarea metodei coeficienților de variație drept criteriu de selecție al celui mai bun model de trend, mi-am propus să identific modelele de trend după care au evoluat în perioada 2006-2012, valorile Indicelui Dezvoltării Umane, Indicelui Speranței de Viață, Indicelui Nivelului Educației și Indicelui Produsului Intern Brut pe cap de locuitor în România.

Pentru început, am analizat evoluția valorilor IDU în perioada 2006-2012. Am

presupus existența modelului de trend al factorului $X = \text{IDU}$ ca fiind funcție liniară, parabolică de grad II și funcție exponențială. În final, drumul descris de factorul X s-a dovedit a avea un trend parabolic confirmându-se ipoteza inițială. În continuare, am analizat evoluția valorilor ISV din România presupunând, în același mod, existența modelului de trend al factorului $Y = \text{ISV}$ ca fiind funcție liniară, parabolică de grad II și exponențială. În final, drumul descris de factorul Y urmează un trend exponențial, confirmându-se din nou ipoteza inițială. Analiza a continuat cu determinarea modelului de trend al factorului $Z = \text{INE}$, investigându-se și la acest nivel tipul de funcție ce răspunde cel mai bine evoluțiilor acestui indicator (funcție liniară, parabolică de gradul II sau exponențială), iar drumul descris de factorul Z reprezintă un trend parabolic, confirmându-se ipoteza inițială. În final, am realizat și analiza evoluției valorii $\text{IVA}_j - \text{PIB}$ din România, presupunând existența modelului de trend al factorului $\lambda = \text{IVA}_j - \text{PIB}$ (ppc), ca fiind funcție liniară, parabolică grad II, respectiv de tip exponențial. Drumul descris de factorul λ reprezintă un trend parabolic.

Identificarea tendințelor privind dinamica IDU, a ISV, a INE și a $\text{IVA}_j - \text{PIB}$ (ppc), a implicat construirea unor modele conceptuale, care au fost validate pe baza testării unor ipoteze cu ajutorul instrumentarului statistic adecvat. Concluzia centrală a acestui nivel de abordare a fost aceea că trendul parabolic al evoluției nivelului educațional poate explica și trendul parabolic al evoluției ratei de creștere economică, date fiind și aspectele particulare ale intervalului de analiză, care acoperă atât anii pre-criză economică, pe cei de manifestare puternică a acesteia, precum și primii ani ce marchează ieșirea din criza economică.

Analizând în continuare și evoluția ponderilor ocupate de fiecare din cei trei piloni ai IDU în structura acestuia, s-a identificat faptul că, în perioada analizată (2006-2012), ponderea cea mai însemnată este cea a Indicelui Speranței de Viață, pe locul secund, la mică distanță aflându-se Indicele Nivelului Educației.

Din aceste analize, rezultă cu claritate importanța majoră pe care o are evoluția nivelului educațional al populației pentru dezvoltarea de ansamblu a unei națiuni la nivel economic.

O altă analiză, considerată relevantă pentru descrierea impactului pe care educația și cercetarea în special îl pot produce asupra nivelului creșterii și dezvoltării economice, a privit identificarea modelelor de trend privind evoluția cifrei de afaceri rezultate din inovare în România, precum și evoluția ponderilor Cifrei de Afaceri din Inovare în totalul Cifrei de Afaceri din Industrie, respectiv în Servicii, la nivelul României, în perioada 2002-2010. Din analiză s-a identificat, de asemenea, prezența unui trend parabolic, în ceea ce privește

evoluția celor doi indicatori, dar și faptul deosebit de important că, dacă în cazul Cifrei de Afaceri din Industrie, ponderea Cifrei de Afaceri din Inovare a crescut considerabil, menținându-se la nivelul unei medii de 20%, în cazul Cifrei de afaceri realizate în domeniul serviciilor, ponderea a scăzut considerabil, ajungând, după o creștere asociată perioadei de boom economic, să se situeze la nivelul indicatorului din 2002. Aceste evoluții și motivația lor constituie argumente suplimentare privind necesitatea accentuării interesului pentru investițiile în educație și cercetare, ca sursă fundamentală a procesului de creștere și dezvoltare economică.

BIBLIOGRAFIE

1. Angelescu, Coralia, Ciucur, Dumitru, Suciu, Marta - Christiana *Economie, ediția a VI-a*, Editura Economică, București, 2003.
2. Băcescu- Cărbunaru, Angelica *Analiza macroeconomică*, Editura Economică, București, 2002.
3. Băcescu- Cărbunaru, Angelica, Băcescu, Mihai *Macroeconomie aplicată – teste, probleme și rezolvări*, Editura All, București, 1996.
4. Becker, S. Gary – *Comportamentul uman. O abordare economică*, Editura ALL, București, 1994.
5. Becker, Gary, S. *Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație*, București, Editura All, 1997.
6. Benhabib, Jess, Spiegel, M. Mark "The role of human capital in economic development evidence from aggregate cross-country data", *Journal of Monetary Economics*, Amsterdam, 1994.
7. Bîrzea, Cezar (coord.), *Anchetă asupra participării la formarea profesională continuă a angajaților aflați în situația de risc pe piața muncii*, ODIP, 2011.
8. Ciucur, Dumitru, Gavrilă, Ilie, *Economie*, Editura Tribuna Economică, București, 2004.
9. Cicea, Claudiu, Dobrin, Cosmin, *Contribuția educației la dezvoltarea economică*, Economia, seria Management, Anul VIII, nr. 1, 2005.
10. Di Bartolo, Annamaria, *Modern Human Capital Analyses*, Luxemburg, 1999.
11. Davenport, Thomas, *Human capital, what it is and why People invest it*, San Francisco, 1999.
12. Denison, Edward, *In American Economic Review*, 1962.
13. Dobrescu, Emilian, *Reforma educației și școlii românești în contextul integrării europene*, Editura Academiei Române, București, 2008.
14. Dudian, Monica (coord.), *Economie, ediția a II-a*, Editura C.H. Beck, București, 2008.
15. Duțu, Mihaela, Niculcea, Silviu, *Macroeconomie*, Editura Independența Economică, Pitești, 2008.
16. Faure, Edgar (coord.), *Apprendre a être*, UNESCO, 1973.
17. Heckman, James, Klenow, Pete, *Human capital Policy in Policies to promote capital formation*, Editura M. Baskin, Hoover Institute, 1998.
18. Heckman, J. James, Foster, Policiesto *Human Capital, University of California at Berkeley*, 1999

19. **Ignat, Iosif, Clipa, C. Neculai, Pohoată, Ion**, *Economie Politică*, Editura Fundației, "Gheorghe Zane", Iași, 1997.
20. **Inkeles, Alex, Holsinger, B. Donald**, *Education and Individual Modernity in Developing Countries*, Leiden, E. J. Brill, 1974.
21. **Iordache, Stelian, Lazăr, Costinel**, *Curs de economie politică*, Editura Economică, București, 1999.
22. **Jacob, Mincer**, *Investment in Human Capital and Personal Income Distribution*, *Journal of Political Economy*, vol. 66.
23. **Jacob, Mincer**, *Studies in Human Capital*, Collected Essays of Jacob Mincer, Hardcover Publisher: Edward Elgar Publishing Ltd Publication date: 1993/02/05 Edition.
24. **B.F. Kiker**, *Editura Investment in Human Capital*, University of Gouth Carolina press, Columbia 1971.
25. **B.F. Kiker**, *Historical Roots of the Concept of Human Capital*, 1996.
26. **Krueger, A., Lindahl M**, *Education for Growth : Why and for whom ?*, Working Paper Series, 1591.
27. **Krueger, A**, *The Economics of Discrimination*, in *Journal Political Economics* vol 71, 1963.
28. **Marinescu, Georgeta**, *Managementul resurselor umane*, Editura Independența Economică, Pitești, 2012.
29. **Marinescu, Cosmin**, *Educația: perspectiva economică*, Editura Economică, București, 2001.
30. **Mattila, J. Peter**, *Determinants of Male, School Enrollments as Time Series Analysis in "Review of Economics and Statistics"*, 1984.
31. **Mărginean, Ioan**, *Performanța României în domeniul dezvoltării umane*, Revista Calitatea Vieții nr.4, Editura Academiei Române, București, 2012.
32. **McClelland, C. David, Winter, G. David**, *Motivating Economic Achievement*, New York, Free Press, 1969.
33. **Mincer, Jacob**, *Studies in Human Capital*. Collected Essays of Jacob Mincer, 1974.
34. **Mursa, Gabriel**, *Analele Științifice ale Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași*, Științe Economice, 2005-2006
35. **Neagu, Gabriela**, *Efectul Școală asupra performanțelor educaționale ale elevilor*, Revista Calitatea Vieții nr.3, Editura Academiei Române, București, 2011.
36. **Nelson, R. Richard and Stuart - Phelps, Elizabeth** (1996), *Investments in Humans Technological diffusion and Economic Growth*, New York, The Free Press.
37. **Nicolescu, Ovidiu** (coord.) *Managerii și managementul resurselor umane*, Editura Economică, București, 2004.
38. **Opaiț, Gabriela** – *Statistică*, Editura Fundației Universitare " Dunărea de Jos " Galați, 2006.
39. **Pănă, Marius Cristian**, *Educație și libertate - repere instituționale ale dezvoltării*, Editura ASE, București, 2011.
40. **Păun, Emil**, *Educația și rolul ei în dezvoltarea social-economică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974.
41. **Pert, Steliana (coord.)**, *Evaluarea capitalului uman. Coordonate strategice ale evoluției pieței muncii în România*, IRLI, București, 1997.
42. **Perț, Steliana** *Capitalul uman-factor cheie al creșterii economice durabile*, Centrul de Informare și Documentare Economică, București, 2001.
43. **Smith, Adam**, *Avuția Națiunilor*, Editura Publică, București, 2011.
44. **Suciu, Christina Marta** – *Investiția în educație*, Editura economică, București, 2000.

45. **Scultz, W. Theodore**, Investment in Human Capital, American Economic Review, 1961.
46. **Scultz, W. Theodore**, *The Economics of Being Poor*, London, 1993.
47. **Șarpe, Daniela Ancuța**, *Microeconomie*, Galați : Editura Fundației Universitare "Dunărea de Jos" din Galați, 2009
48. **Șarpe, Daniela Ancuța, Gavrilă Emil**, *Microeconomie : teorie și aplicații*. București : Editura Economică, 2002.
49. **Silași, Grigore, Simina, Ovidiu Laurian**, *Migration, Mobility and Human Rights at the Eastern Border of the European Union-Space of Freedom and Security*, Editura Universitatea de Vest, Timișoara, 2008.
50. **Thomas, Davenport**, *Human Capital, What it is and Why People Invest it*, San Francisco, Jossey – Bass Publishers, 1999.
51. **Vlăsceanu, Lazăr**, *Școala la răscruce – schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu. Studiu de impact*, Editura Polirom, Iași, 2002.
52. **Voicu, Bogdan** – *Capitalul uman: componente, nivele, structuri; Calitatea Vieții nr. 2*. Institutul de Cercetare a Calității Vieții, București, (2004).
53. **Văcărel, Iulian** (coord.), *Finanțe publice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992.

Publicații

- *** *Anuarul Statistic al României, editura 2013*
- *** *Documentul de lucru al Comisiei privind evaluarea Programului Național de Reformă și Prognoze de convergență.*
- *** *Key Data on Learning and Innovation Trough ICT at School in Europe*, 2011.
- *** *International Association for the Evaluation of Educational Achievement.*
- *** *Jurnalul economic nr. 24 /2007 – Rolul capitalului uman în modelele de creștere economică.*
- *** *Economia, seria Management, anul VIII, nr.1, 2005.*
- *** *Accesul populației la tehnologia informațiilor și comunicațiilor în anul 2012*, INS pag. 12.
- Comisia Națională de Prognoză
- *** *Comunicarea Comisiei către Consiliul European “Lucrând împreună pentru creștere economică și locuri de muncă” 2005.*
- *** *Comunicarea Comisiei către Parlamentul Europei “Un cadru strategic actualizat pentru cooperare Europeană în educație și formare” 2008.*
- *** *Comisia Europeană, Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, 2010.*
- *** *Raport strategic cu privire la strategia de la Lisabona Anexă, România, 2007.*
- *** *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României, orizonturi 2013-2030*, București 2008.
- *** *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României, orizonturi 2013-2020-2030, București.*
- *** *SIDRU din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți 2009-2020.*
- *** *Participare, absenteism școlar și experiența discriminării în cazul romilor din România, ROMANI CRISS, UNICEF, București, 2011.*

***Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, *Raport privind Starea Învățământului Preuniversitar din România*, București, 2011.

****Legea nr. 250/2013 pentru modificarea și completarea legii nr. 76/2000, privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.*

****OUG nr. 42/2013 privind venitul minim garantat, precum și modificarea legii nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei.*

*** *Monitorul Oficial nr. 54 din 23.01.2013, partea I*

****Human Development Report 2013, United Nations Development Programme*

*** *Human Development Report Index Trend* pg. 131, 2011

****Trend in International Mathematics and Science Study.*

*** Institutul Național de Statistică, *România în cifre*, Breviar statistic, București, 2008- 2012.

Surse internet

<http://www.salvaticopiii.ro>

<http://www.insse.ro>

www.edu.ro, Raport privind starea învățământului din România, 2011.

www.OECD.org/OECD 1998

www.OECD.org/OECD 1996

[www.edu.ro/legea nr. 1/2011](http://www.edu.ro/legea_nr._1/2011)

www.edu.ro/PNR, 2014

www.ec.europa.eu

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

http://en.wikipedia.org/wiki/education_in_Denmark

Lista lucrărilor publicate și susținute

A. Articole/ lucrări publicate BDI

1. "The evolution of the purchasing power in correlation with the financial crises", Cazan Doinița, Cucuș Alina-Florentina, 3 pages, Ovidius University Annals Economic Sciences serie Volume XI, Issue 1, 2011.
2. "The economic crisis – meaning and significance causes and solutions" , Doinița Cazan, Alina Florentina Cucuș, Annals of Dunărea de Jos University, Fascicle I, Economic and applied informatics, year XIX- no. 2/ 2013.
3. "The financing of water supply and sewerage services in Romania", Alina-Florentina Cucuș, Nicolae Viorel Trif, Doinița Cazan, Annals of Dunărea de Jos University, Fascicle I, Economic and applied informatics, year XIX- no. 2/2013.

B. Altele (incluzând eseuri)

1. "Cum au evoluat puterea de cumpărare, prețurile și inflația", Cazan Doinița, revista Sinteza, Ianuarie, 2011, ISSN 1844-5535.
2. "Școala vieții", Lambru Elena, Zafiu Doinița, revista Sinteza, ianuarie 2013, ISSN 1844-5535.
3. "Ineficiența agriculturii de subsistență și autoconsum" Zafiu Doinița, Istrate Camelia, revista Sinteza, ianuarie 2013, ISSN 1844-5535.

4. "Activități educative în cadrul proiectului Salvați Copii de Abandon și Neintegrare", Zafiu Doinița, Istrate Camelia, revista Convorbiri Economice, ianuarie 2013, ISSN 1220-9732.
5. "Tot pe drum, pe drum, pe drum, ... la examene iese *Bum*", Lambru Elena, Zafiu Doinița, revista Convorbiri Economice, ianuarie, 2013, ISSN 1220-9732.

C. Lucrări prezentate / invitate la manifestări științifice (conferințe, simpozioane, ateliere, etc.- rezumate).

1. Lucrări prezentate/invitate la MS internaționale finanțate TOP ACADEMIC:

- 1) "Appearance and evolution of public services in the European community space", Cucuș Alina Florentina, Trif Nicolae Viorel, Doinița Cazan, XIII-th Annual International Conference Risk in Contemporary Economy, October 26-27 2012- FEAA, Galați, România.
- 2) "The economic crisis-meaning sand significations" Cazan Doinița, Cucuș Alina Florentina, XIIIth Annual International Conference Risk in Contemporary Economy, October 26-27 2012- FEAA, Galați, România.

2. Lucrări prezentate/invitate la MS internaționale fără finanțare TOP ACADEMIC:

- 1) "Wind energy Today and Tomorrow - Impact of financial crises on wind Energy", Cucuș Alina Florentina, Cazan Doinița, a VI-a Conferință internațională de Cibernetică Economică, București, "Efectele crizei globale și căi de redresare economică", pagina 82, 7 pagini, 2011.
- 2) "The economic crisis – meanings, significations, causes and solutions "- Conferința Științifică a Școlii Doctorale din UDJ Galați CSSD- UDJG 2013 Ediția I Galați, 16-17 mai 2013.
- 3) "Funding o water supply and sewerage services in Romania" Alina Florentina Cucuș, Nicolae Viorel Trif, Doinița Cazan, Conferința Științifică a Școlilor Doctorale din UDJ Galati CSSD-UDJG 2013 Ediția I Galați, 16-17 mai 2013.

3. *Rapoarte de cercetare din programul de cercetare / pregătire a tezei.*

- 1) "Stadiul cercetărilor în domeniul politicilor educaționale și a impactului acestora asupra dezvoltării economice 12.07.2012", Cazan (Zafiu) Doinița.
- 2) "Analiza comparativă a modelelor care privesc investiția în capitalul uman", Cazan (Zafiu) Doinița, aprilie, 2013.
- 3) „Contribuții privind modele de analiză a investițiilor în capitalul uman și rolul lor asupra creșterii economice” Cazan (Zafiu) Doinița, martie 2014.